

Kupás elküldeni. Ezek az ásványok is az 1942. évi beszerzések között fognak szerepelni.

A múzeumi tárgyak lelőhelyeinek a nagyközönség előtt való feltüntetésére Incze Ferenc festőművésszel pár fontosabb jellegzetes vidéket festtettem meg, ahonnan igen sok ásványunk és kőzetünk került ki: így a Detunáta oszlopos bazaltjának, a Propásztai szoros mészkőtömegének, a Füzéri vár andezitkúpjának, a Remetei sziklaszoros mészkő hasadékának és Somoskő oszlopos bazaltjának a képét. Éppen úgy szolgálnak ezek majd a tudományos célon kívül a nagyközönség érdeklődésének felkeltésére, mint a Múzeum helyiségeinek díszítésére.

Kolozsvár, 1943. január 4.

Mély tisztelettel
Dr. Szentpétery Zsigmond
egyetemi ny. r. tanár,
igazgató

Jelentés az Erdélyi Nemzeti Múzeum Föld- és Őslénytani Tárának 1942. évi állapotáról

A Föld- és Őslénytani Tár 1942. évi állapotában a legjelentősebb mozanat az, hogy különválása az Ásványtártól, illetőleg régi helyiségéből az újba való átköltözködése befejeződött. A különvált két Tár anyaga között minden bizonnyal akadnak még egyes kicserélendő tárgyak, amint itt is, ott is sikerül az anyagot aprólékosan is számbavenni, általában azonban mondható, hogy a Tár ma már teljes anyagával együtt van a központi egyetem épületének földszintjén, annak északi oldalán, a piarista-templom sekrestyési lakásához kapcsolódó helyiségekben.

Már a múlt évi jelentésemben rámutattam arra a lehetetlen helyzetre, melybe a Tár került azzal, hogy parancsszerű intézkedés folytán, tőlem már eleve nyomatékosan kifogásolt azon mai helyiségeibe kellett költözködni, melyek egy ilyen Tár elhelyezésének, munkájának, hivatásának legelemibb feltételeit is nélkülözik. Múlt évi jelentésemet még a költözködés ideje alatt tettem. Sajnos, most a költözködés befejezésével a helyzet még rosszabbnak bizonyul, mint amilyenek akkor látszott.

Az Erdélyi Nemzeti Múzeum Föld- és Őslénytani Tárában ma a helyzet az, hogy az idevaló anyag valósággal raktárszerűleg van összezsúfolva, úgyhogy az egyes szekrények között még egyes ember sem mindenütt járhat, pedig a múzeális anyag egy része még így is kiszorult a múzeum helyiségéből. Ilyen körülmények között az örökölt összevisszaságban rendet teremteni, a Tárát korszerűen átrendezni képtelenség, hiszen az összetolt szekrények, s szekrények híján a pusztá földön garmadában heverő anyag között a szó teljes értelmében egy picinyke asztal sem helyezhető el. Természetes, hogy ilyenformán a szörnyű zsúfoltság miatt a tárgyak kezelése, konzerválása sem lehetséges; így nagy értékek néznek a romlás, pusztulás elébe.

De e mellett nem kevésbé súlyos az erkölcsi kár sem. Nem tekintve

azt, hogy ilyen körülmények között a Tár annyi szeretettel, áldozattal és hangyaszorgalommal összehozott múzeumi anyaga gazdagságának megfelelően *u nagyközönségnek sohasem nyílhat meg*, roppant kínos a helyzet idegen szakemberekkel szemben, akik nemcsak felületes kíváncsiságból érdeklődnek a múzeum iránt, akiknek ezt mégis csak meg kell mutatni. *Égető szűgyen fog el, mikor egy ilyen látogató arcán megjelenik a kellemtelen hatás döbbenete, benne az érthetetlen érzéketlenség kifejezésének néma vádjával, mely éppen úgy illeti a szinte százéves tradíciót, mint a tudományos értékek megbecsülését.*

Hangsúlyoznom kell, hogy a Tár elhelyezésére a Földtani Intézet jelenlegi férőhelyiségeiből nagyobb teret a legjobb akaratral sem lehetett kiszakítani, hiszen a rendelkezésre még maradt többi helyiségek is éppen annyira lehetetlenül szűkek és zsúfoltak az Intézet mindennapi élete és az oktatás kivánalma szempontjából. E sorok írásakor (karácsonyi szünet van) a nyáron gyűjtött őslénytani anyag preparálása folyik — a tanteremben. Mihelyt azonban az előadások megkezdődnek, megfelelő más helyiség hiányában ennek a munkának szünetelnie kell. Lehetetlen a kezelés alatt levő tárggyal, a preparáláshoz szükséges anyagokkal és eszközökkel napszakonként ide-oda hurcolkodni.

Kérésre volt szíves a Tek. Választmány egy bizottságot kiküldeni a Tárba, mely ennek szomorú helyzetképét jelentette is. Tudomásom szerint a Tek. Választmány illetékes helyen meg is tette a kellő lépéseket. Bátorodom azonban a Tár mai lehetetlen helyzetére, s az ezen való gyors segítségre ezúttal ismételtelen is felhívni a figyelmet, nehogy a baj idültté váljék, amikor aztán már mind nehezebb lesz a gyógyítás. Egy új intézetnek mindenesetre csak a messze jövőben megvalósítható építési reménye itt nem adhat vigasztalást. Addig a bizonytalan jövőig a Tár nem rekedhet meg egy eltévesztett intézkedés fenntartásával mai fullasztott állapotában.

A vázolt viszonyok miatt magában a Tárban semmi olyan munka nem folyhatott, mely lényeges lépés lehetne a Tár kívánatos rendbehozatalára. Akadálya volt ennek különben az is, hogy az Intézet belső helyiségeinek átalakítási és javítási munkálatai az őszig kihúzódtak, sőt az apróbb végső simításokkal még ma sincsenek teljesen készen. Sőt később is fennáll ennek lényeges akadálya, a férőhelyiségek már említett szűk volta mellett megfelelő szekrények hiánya is, amire a költségvetési tervezet keretében fogok bővebben kitérni.

Jelentem, hogy a Tár tulajdonában levő 6 drb. igen nagyértékű Melkaféle festményt restauráltattam. Okvetlen szükség volt erre azért, mert a román megszállás alatt avatlatlan kezek primitív módon belemázoltak, erről Kelemen Lajos főigazgató úr és dr. Roska Márton professzor úr is meggyőződött. Hogy mi lehetett az oka és célja ennek, hogy egy Melkának páratlanul gyönyörű alkotását valósággal megbotránkoztató módon „kijavítsák”, teljességgel érthetetlen. Nagy örömmel jelenthetem azonban, hogy Najmányi J. Kálmán restaurátor nyomtalanul lemosta ezt az éktelemtő ráfestést, úgyhogy a festmények visszakapták teljes eredetiségüket. Restauráltatni kellett a múlt hanyagságából eredő rongálódásai miatt a Nápolyi öböl környékét ábrázoló geológiai színezett nagy domoborművű térképet is.

A Tár anyaga az elmúlt 1942. évben a következő tárgyakkal gyarapodott.

1. „A Nemes Székely Nemzet Képe“ 3 köt. 41 pengő vételárral.
2. „Erdély Idegenforgalmi és Fürdőügyi Kongresszus“ című könyv 2.04 pengő.
3. Dr. Balogh Ernő körösbarlangi (Igric) barlangásatásának eredményeként a barlangi medvének 450 drb. különböző csontmaradványa, közte 14 drb. koponya.
4. Dr. Balogh Ernő hordói (Beszterce-Nászód m.) ásatásából 1 drb. 1.5 m hosszúságú mammutagyar, mely mind nagyságával, mind épségével a Tárnak hasonló anyaga között ma a legszebb.
5. Dr. Balogh Ernő különböző kirándulásaiából 40 drb. kőzet és kővület.
6. Török Zoltán tanár 1942. évi, a Tár támogatásával eszközölt gyűjtése a Kelemen havasok vidékéről 82 drb. kőzet és kővület.
7. Dr. Gyulai Zoltán professzor ajándéka 1 drb. kőzet Vargyasról.
8. Dr. Prikler Lajos marianumi tanár ajándéka 3 drb. kővület.
9. Dr. Méhes Kálmán ajándéka a dunabogdányi Csódihegy vidékéről 68 drb. kőzet és kővület.
10. Schneider Ferenc kőfejtő mester ajándéka Sósmezőről 8 drb. kővület.

Végre megemlítem, hogy még a román megszállás idejében a Természettudományi Szakosztály támogatásával gyűjtött anyagomat a Tárnak tényleg átadni még nem tudtam. Ennek nagy része még lakásomon van, minthogy ezt itt a Tárnban egyelőre elhelyezni, illetőleg behozni nem célszerű, mert az itt csak növelné a zsúfoltságot. Ennek a gyűjtésnek egyébként egy részét az Érem- és Régiségtárnak adtam át. Ez odatartozik már azért is, mert az erről írott ismertetésem („Ósemeri maradványok a Bán-sági hegyvidék két barlangjáról“ címen) az említett Tár folyóiratában jelent meg (Közlemények az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem- és Régiség-tárából. 1942. II/1. 3—14).

Jelentésem tudomásulvételét kérve, maradtam a Tek. Választmánynak Kolozsvár, 1943. jan. 15.

mély tisztelettel
Dr. Balogh Ernő
 egyet. ny. r. tanár,
 igazgató

Jelentés az Erdélyi Múzeum-Egyesület 1942. évi kiadványairól

Az Elnökségnek 560/1942. számú felkérésére az 1942. évi egyesületi kiadványok alakulásának ügyéről a következőkben számolok be.

Örömmel jelenthetem, hogy a tudományos kiadványok terén a visszatérést közvetlenül követő időben tapasztalható nehézségek, melyek főként a kiadványok szellemi feltételeinek megteremtése körül pillanatnyilag némi visszaesést okoztak, teljesen eltűntek úgyannyira, hogy az Egyesület kiadványok tekintetében az elmúlt évet fennállása óta egyik leggazdagabb évének